

ΛΥΣΙΟΥ, ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ 1-3

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

1) Εάν δεν γνώριζα καλά, Βουλευτές, ότι οι κατηγοροί επιθυμούν με κάθε τρόπο να με βλάψουν, θα τους χρωστούσα μεγάλη ευγνωμοσύνη γιά αυτήν την κατηγορία. Γιατί νομίζω ότι για αυτούς που έχουν άδικα συκοφαντηθεί, αυτοί είναι υπεύθυνοι για τα μεγαλύτερα αγαθά, οι οποίοι θα τους αναγκάσουν να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους.

2) Γιατί, εγώ έχω τόσο μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό μου, ώστε έχω την ελπίδα ότι, ακόμη και αν κάποιος τυχαίνει να συμπεριφέρεται άσχημα και εχθρικά σε μένα, όταν με ακούσει να μιλάω για τις πράξεις μου, θα αλλάξει γνώμη και θα με θεωρήσει πολύ καλύτερο στο μέλλον.

3) Έχω την αξίωση, κύριοι Βουλευτές, εάν μεν αυτό μόνο αποδείξω σε σας, ότι δηλαδή διάκειμαι φιλικά προς την παρούσα πολιτική κατάσταση και ότι έχω αναγκαστεί να συμμετέχω στους ίδιους κινδύνους με σας, να μην υπάρχει ακόμα καμία ωφέλεια για μένα· εάν όμως αποδειχθώ ότι και ως προς τα άλλα έχω ζήσει με μετριοπάθεια και εντελώς αντίθετα προς όσα λένε και νομίζουν οι εχθροί μου, σας παρακαλώ από τη μια μεριά να επικυρώσετε την εκλογή μου, αυτούς από την άλλη να τους θεωρείτε χειρότερους. Και πρώτα θα αποδείξω ότι δεν ανήκα στην τάξη των υπέων, ούτε βρισκόμουν εδώ την περίοδο των Τριάκοντα τυράννων, ούτε συμμετείχα στο τότε πολίτευμα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

α.ε.	Ομόρριζα ν.ε.
συνήδη	είδηση, ειδήμονας, ειδησεογραφία, ειδοποίηση, συνείδηση, ασυνείδητος, ιδανικός, ιστορία, ιστορικός, ιστορία
βουλή	βούληση, βουλευσιарχία, βουλευτικός, ευβουλία, αβουλία
κατηγοροίς	κατηγορία, κατηγορούμενο, κατηγορηματικός, κατηγορητήριο, κατηγορήμα, κατηγορός, κατηγορούμενος
παντός	πανάγαθος, πάνσοφος, παντοκράτορας, παντελεήμων, πανάξιος
τρόπου	τρέπω, τροπή, επιτροπή, αποτρέπω, τροπολογία, τροποποιώ, τροποποιητικός, τροπικός, ατροποποίητος, κτ
κακῶς	κακοποιώ, κακολογώ, κακοποιός, κακοποίηση, κακοφτιαγμένος, κάκωση, κακοψημένος, κακογραμμένος,
ποιεῖν	ποίηση, ποιητής, ποίημα, ποιητικός, παραποίηση, παραποιώ, αποποιούμαι, εκποιώ, περιποίηση, χειροποίη
πολλήν	πολυλογία, πολυακόρεστος, πολυπληθής, πολύπαθος, πολυάσχολος, πολυταξιδεμένος, πολυβασανισμένος
χάριν	χαριτωμένος, άχαρος, πασίχαρος, χαριτολογώ, αχάριστος
εἶχον	έξι, σχήμα, σχέση, σχέδιο, σχολείο, αποχή, εχεμύθεια, ένοχος, μετοχή, συμμετοχή, παροχή, πάροχος, κατέ
ήγοῦμαι	ηγέτης, ηγεμόνας, ηγετικός, ηγεμονία, ηγούμενος, αφήγηση, αφηγηματικός, καθηγητής, εξήγηση, παρεξή
ἀδίκως	αδικώ, άδικος, αδικοχαμένος, αδικοσκοτωμένος
διαβεβλημένοις	διαβολή, αναβολή, βλήμα, απόβλητος, βέλος, συμβάλλω, συμβολή, σύμβολο, συμβόλαιο, παραβολή, παρ
μεγίστων	μεγιστάνας, μεγιστοποιώ, μεγιστοποίηση
ἀγαθῶν	αγαθός, αγαθιάρης, αγαθότητα, αγαθοεργία, αγαθοπιστία, πανάγαθος, καλοκάγαθος, Αγαθοκλής

αίτιους	αιτία, αίτιο, αιτιατό, αιτίαση, αιτιώδης, υπαιτιότητα, υπαίτιος, αιτιολόγηση, αιτιοκρατία, αιτιολογώ, αιτιολ	
ἀναγκάζωσιν	ανάγκη, αναγκαίος, αναγκαιότητα, αναγκαστικός, αναγκάζω, καταναγκασμός, εξαναγκασμός, εξαναγκάζω	
ἔλεγχον	ελέγχω, ελεγκτικός, έλεγχος, ανέλεγκτος	
βεβιωμένων	βίωμα, βίος, βιώσιμος, έμβιος, αναβιώνω, επιβιώνω, αντιβιοτικό	
καταστήναι	εγκαθίσταμαι, κατάσταση, ιστός, στάδιο, στέκομαι, ενίσταμαι, παρίσταμαι, παριστάμενος, παράσταση, προκαθεστώς, ανάσταση, αναστατος, αναστάτωση, αστάθεια	
σφόδρα	σφοδρός, σφοδρότητα, σφόδρα	
πιστεύω	πίστη, πιστός, πιστοποίηση, εμπιστοσύνη, πιστευτός, απίστευτος, άπιστος, απιστία, εύπιστος, αξιόπιστος, αναξιόπιστος	
ἐλπίζω	ελπίδα, φέρελπις, ανέλπιστος, απελπισία, ελπιδοφόρος, άπελπις	
τυγχάνει	τυχαίος, τύχη, τυχερός, άτυχος, τυχάρπαστος, ευτυχία, ατυχία, δυστυχία, ευτυχισμένος, τυχοδιώκτης, συνέντευξη, ευτύχημα	
ἀηδῶς	αηδία, αηδιάζω, αηδιαστικός, αηδής	
διακείμενος	διάκειμαι, κείμενο, υποκείμενο, αντικείμενο, κειμήλιο, κατάκοιτος, κοιτάζω, κοίτη, κοιτίδα, κοινοκώτασμα	
λέγοντος	λόγος, λέξη, λεκτικός, εύλογος, παράλογος, άλογος, λογικός, ρήμα, ρήση, παρρησία, ρήτορας, έπαινος, συνεπής, ασυνέπεια, σύλλογος	
ἀκούση	άκουσμα, ακοή, ακουστικός, παρακούω, ανήκουστος, ακουστός, βαρήκοος, βαρηκοΐα, ευήκοος, ακουστικό	
πεπραγμένων	πράξη, πράγμα, πραγματικός, άπρακτος, είσπραξη, απραξία	
μεταμελήσειν	μεταμέλεια, μεταμελούμαι, μελέτη, μέλημα, επιμελής, αμελής	
βελτίω	βελτιώνω, βελτίωση, βελτιώσιμος, βέλτιστος, βελτιωτικός	
λοιπὸν	υπόλοιπος, κατάλοιπο, υπολείπομαι, διάλειμμα, έλλειμμα, έλλειψη, λιποθυμώ, λιποτάκτης, λείψανο, λειψός, λειψυδρία	
χρόνον	χρόνος	άχρονος, σύγχρονος, χρονομετρώ, χρονολογία, χρονογράφημα

Ερμηνευτικά Σχόλια

Ο Μαντίθεος ξεκινά την απολογία του με μια πρωτότυπη και εντυπωσιακή έκφραση. Ευγνωμονεί τους κατηγορούς του προκαλώντας την προσοχή και το ενδιαφέρον του ακροατηρίου (σχήμα του απροσδόκητου). Ο λόγος που ευγνωμονεί τους κατηγορούς είναι διότι του δίνουν την ευκαιρία να απολογηθεί και να αποδείξει όχι μόνο την αθωότητά του αλλά και το έντιμο του χαρακτήρα του.

Με το προοίμιο επιτυγχάνονται: α) η *πρόσεξις*, εφόσον ο Μαντίθεος πρωτοτυπεί εκφράζοντας ευγνωμοσύνη προς τους κατηγορούς του και έτσι κερδίζει την προσοχή των βουλευτών β) η *εύνοια*, διότι εκφράζει μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό του και αναφέρεται σε θέματα που αφορούν στην συμμετοχή του στους δημοκρατικούς αγώνες των Αθηναίων και γ) η *ευμάθεια* (κατατόπιση), αφού αναφέρεται συνοπτικά στο κατηγορητήριο λέγοντας πως στη συνέχεια θα ανασκευάσει τις κατηγορίες, ζητώντας παράλληλα από τους βουλευτές την έγκριση της βουλευτικής του εκλογής.

Για την ανάληψη βουλευτικού ή άλλων ανώτατων αξιωμάτων οι υποψήφιοι έπρεπε: α) να ήταν γνήσιοι Αθηναίοι πολίτες β) να είχαν τη νόμιμη ηλικία γ) να είχαν εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις απέναντι στην πατρίδα, τους θεούς και τους γονείς δ) και ο τρόπος ζωής τους να ήταν άμεμπτος και απεγάδιαστος. Η δοκιμασία αποτελούσε βασικό θεσμό του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα των κλασικών χρόνων. Ήταν στην ουσία μια διαδικασία εξέτασης των αιρετών και κληρωτών αρχόντων που διαπίστωνε αν πληρούνταν όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις για την ανάληψη των καθηκόντων τους και αν ήσαν άξιοι για το αξίωμα που είχαν κληθεί να αναλάβουν. Η δοκιμασία ήταν υποχρεωτική για τους εκλεγμένους άρχοντες. Δεν μπορούσαν να ορκιστούν και να αναλάβουν τα καθήκοντά τους, αν προηγουμένως δεν είχαν υποβληθεί στη διαδικασία αυτή.

Πολλοί μελετητές υποστηρίζουν ότι η δοκιμασία θεσπίστηκε από τον Σόλωνα με σκοπό τον παραμερισμό των αναξίων. Πειστικότερη όμως φαίνεται η άποψη του Hignett, ότι η δοκιμασία θεσπίστηκε από τον Κλεισθένη παράλληλα με τη δημιουργία της Βουλής των Πεντακοσίων. Η δοκιμασία των εννέα αρχόντων και των Βουλευτών αρχικά ελάμβανε χώρα μόνο ενώπιον της Βουλής, αργότερα όμως και ενώπιον του δικαστηρίου της Ηλιαίας για όσους αποδοκίμαζε η Βουλή και ασκούσαν έφεση.

Η κατηγορία εναντίον του Μαντιθέου, ότι υπηρέτησε ως ιππέας την περίοδο των τριάκοντα, είναι βαρύτερη δεδομένου του μίσους που έτρεφαν όλοι οι δημοκρατικοί Αθηναίοι προς το ολιγαρχικό καθεστώς. Ο Μαντίθεος ζητά από τους βουλευτές, αφού τον ακούσουν και πειστούν για την αθωότητά του, να εγκρίνουν τη βουλευτική του εκλογή. Τέλος, κλείνει το προοίμιο αναφέροντας συνοπτικά το κατηγορητήριο και λέγοντας πως θα προσπαθήσει να αποδείξει τα εξής: 1) Ότι δεν υπηρέτησε ως ιππέας την περίοδο των τριάκοντα 2) Ότι απουσίαζε εκείνο το διάστημα από την Αθήνα 3) Ότι δεν έλαβε ποτέ μέρος στο ολιγαρχικό καθεστώς.

Σκοπός του ρήτορα: α) να ανασκευάσει τις κατηγορίες σε βάρος του β) να παρουσιάσει την κακοήθεια των κατηγορών γ) να προβάλλει το δημοκρατικό του φρόνημα δ) να παρουσιάσει το συνετό ήθος του.

Ο Μαντίθεος παρουσιάζεται ευγνώμων απέναντι στους κατηγορούς του, θύμα της κακίας και της συκοφαντικής τους διάθεσης. Είναι πολίτης με αυτοπεποίθηση, που πιστεύει στη Δημοκρατία και διακρίνεται για μετριοπάθεια και σύνεση στην προσωπική του και στη δημόσια ζωή του. Με αυτόν τον τρόπο καθίσταται συμπαθής, κερδίζει τις εντυπώσεις και προδιαθέτει ευμενώς τους ακροατές.

Οι κατηγοροί παρουσιάζονται κακοήθεις και συκοφάντες. Είναι επικίνδυνοι, αφού επιδιώκουν να βλάψουν έναν πολίτη ενάρετο.

Πάθη: είναι τα συναισθήματα που προξενεί με τον λόγο του ο ρήτορας στους ακροατές. Εδώ ο Μαντίθεος προξενεί την οργή και την αγανάκτηση των βουλευτών ενάντια στους κατηγορούς του, γιατί το κατηγορητήριο προέρχεται από την έχθρα τους και τη συκοφαντική τους διάθεση. Οι βουλευτές εκτιμούν και θαυμάζουν τον Μαντίθεο, γιατί παρουσιάζεται σοβαρός, με αυτοπεποίθηση για τις πράξεις του, φιλόπατρις, μετριοπαθής, ενάρετος, κόσμιος και με αγωνιστική διάθεση υπέρ της δημοκρατίας.

Ιδεολογικά στοιχεία: α) ο κακοήθης ζηλεύει τον άξιο β) οι συκοφάντες ωφελούν όσους αδικούν, γιατί οι κατηγορούμενοι με την απολογία τους προβάλλουν την αξιοσύνη τους γ) η ανασκευή της άδικης κατηγορίας οδηγεί σε αποκατάσταση της υπόληψης κι εκτίμηση του αδίκως κατηγορουμένου δ) το μέτρο, η σύνεση και οι διαρκείς αγώνες για τη δημοκρατία είναι απαραίτητα στοιχεία της ζωής.

